

Raad voor Rechtsbijstand

Centraal kantoor Utrecht

Bezoekadres • Croeselaan 15 • Utrecht

Postadres • Postbus 24080 • 3502 MB Utrecht

Tel. +31 (0)88 - 787 10 00

www.rvt.org

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Directie Wetgeving en Juridische Zaken

Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Datum: 17 juni 2020
Uw kenmerk:
Onderwerp: Advies Raad voor Rechtsbijstand conceptwetsvoorstel Kind,
draagmoederschap en afstamming
Behandeld door: stafmedewerker
Telefoonnr:
E-mail:

Geachte

In uw brief d.d. 24 april j.l. heeft u de Raad voor Rechtsbijstand het conceptwetsvoorstel Kind, draagmoederschap en afstamming gestuurd en verzocht binnen acht weken zowel schriftelijk al elektronisch te reageren.

Bijgaand ontvangt u de schriftelijke reactie van de Raad op het wetsvoorstel. Wij hebben tevens getracht elektronisch te reageren, maar de termijn voor de internetconsultatie bleek reeds te zijn gesloten op 22 mei (binnen vier weken).

U heeft tevens aangegeven de regeling van het verbod op kinderkoop na te zenden. Deze regeling hebben wij nog niet ontvangen, zodat de reactie van de Raad enkel ziet op bovengenoemd conceptwetsvoorstel.

De reactie van de Raad

De Raad heeft zich in zijn reactie toegespitst op de effecten op rechtsbijstand, met name de tijdbesteding van die advocaat en in het bijzonder de effecten op de aantallen af te geven toevoegingen en daaraan verbonden kosten.

Daarvoor zijn in eerste instantie bepalend de huidige en verwachte aantal keren dat draagmoederschap per jaar voorkomt. Op pagina 16 van de Memorie van Toelichting (hierna: MvT) is aangegeven dat er daarover geen betrouwbare cijfers zijn, maar dat de inschatting is dat het om enkele tientallen keren per jaar gaat.

In paragraaf 11.1 wordt ten aanzien van de financiële gevolgen van de wetgeving aangegeven dat de voorzichtige verwachting is dat het aantal stellen dat zich wil laten infomeren over draagmoederschap de duizend per jaar niet zal overstijgen. Naar schatting zullen volgens de MvT per jaar in ieder geval 150 paren een draagmoederschapstraject in gang zetten.

Raad voor Rechtsbijstand

De Raad heeft zich in de consultatiereactie op deze aantallen gebaseerd. Wij begrijpen hieruit dat het aantal paren dat in Nederland jaarlijks een draagmoederschapstraject in wil gaan stellen zal stijgen.

Het is voor de Raad niet te achterhalen hoeveel toevoegingen er nu al jaarlijks worden afgegeven waarbij draagmoederschapskwesties een rol kunnen spelen, bijvoorbeeld bij een conflict tussen draagmoeder en wensouders. Deze zaken worden niet afzonderlijk geregistreerd. Nu er op dit moment geen afzonderlijke verzoekschriftprocedure is en toevoegingen alleen in het geval van een conflict of bijzondere juridische complexiteit worden verstrekt, zal dit aantal naar verwachting niet hoger liggen dan 10 per jaar.

Informereren en counseling

Vóórdat de draagmoeder en de wensouders een verzoek bij de rechter kunnen indienen voor toestemming voor het traject dienen zij volgens de MvT voorlichting en counseling te krijgen. Daarbij geldt dat voor juridische counseling doorverwezen kan worden naar gespecialiseerde advocaten. Hierbij is het volgens de MvR wenselijk dat zowel de draagmoeder als de wensouder(s) een eigen advocaat krijgen. In de MvT is expliciet aangegeven dat de betrokkenen de kosten van de bemiddeling, counseling en voorlichting zelf zullen dragen. Daarbij geldt ook dat de Raad voor het geven van advies in (vergelijkbare) afstammings- en gezagskwesties in beginsel geen toevoeging verstrekt.

De Raad ziet op dit moment geen substantiële impact op het aantal toevoegingen. De financiële impact is daarmee gering tot nihil.

Nieuwe verzoekschriftprocedure

Het conceptwetsvoorstel voorziet in een nieuwe verzoekschriftprocedure voor toekenning van het ouderschap na draagmoederschap waarbij voor juridische counseling kan worden doorverwezen naar een advocaat.

De draagmoeder en de wensouders kunnen gezamenlijk met behulp van een advocaat dit verzoek indienen.

Een dergelijke procedure is in beginsel toevoegwaardig ook al is er geen sprake van een conflict. Voor bijvoorbeeld een gezamenlijk verzoek wijziging gezag verstrekt de Raad ook een toevoeging. Ook uit de MvT maken wij op dat er in beginsel een beroep moet kunnen worden gedaan op gefinancierde rechtsbijstand.

In beginsel zou dan één toevoeging kunnen worden verstrekt aan de draagmoeder en één toevoeging aan de wensouders, mits zij een gezamenlijke huishouding voeren. Het kan voorkomen dat de wensouders geen gezamenlijke huishouding voeren, dan zou in beginsel aan beide wensouders een afzonderlijke toevoeging moeten worden verstrekt. Drie toevoegingen voor een gezamenlijk verzoekschrift lijkt gezien de tijdsbesteding van de advocaat (en eventueel op te leggen eigen bijdrages) aan de zware kant. Zonodig zou de Raad beleid kunnen opstellen om in dergelijke gevallen één of twee toevoegingen te verstrekken.

Voor wat betreft de tijdsbesteding gaat de Raad uit van een zelfde tijdsbesteding als in het geval van een gezamenlijk verzoek tot wijziging van het gezag (7 uur = 7 punten). Daarbij geldt dat het merendeel van de personen- en familierechtzaken een vergoeding van 7 punten kent. Uiteraard wordt lang niet in alle gevallen een toevoeging verstrekt en zullen

Raad voor Rechtsbijstand

ook veel wensouders en draagmoeders betalend worden bijgestaan. In 2018 was 37,2% van de bevolking Wrb gerechtigd.¹ De toevoegingen zullen naar verwachting volgens de samenhangregeling ex. artikel 11 van het Besluit Vergoedingen rechtsbijstand kunnen worden gedeclareerd. Dit betekent dat voor 2 toevoegingen niet $7+7=14$ maar 7 maal $150\% = 10,5$ punten kunnen worden vergoed.

Inschatting van de financiële impact van verzoekschriftprocedure

De Raad is voor deze inschatting uitgegaan van 150 paren per jaar plus de draagmoeder. Daarvan is zoals hierboven aangegeven circa 37,2% Wrb gerechtigd. We gaan er van uit dat dergelijke procedures evenveel voorkomen bij toevoegingsgerechtigden als bij niet toevoegingsgerechtigden.

37,2% van 150 paren betekent circa 56 paren per jaar die in aanmerking komen voor een toevoeging. In de berekening is voorts uitgegaan van 2 toevoegingen per zaak is circa 112 toevoegingen die op samenhang worden gedeclareerd voor 10,5 punten per zaak (56 samenhangvergoedingen).

De verzoekschriftprocedure ziet op het indienen van een gezamenlijk verzoek tot toekenning van het ouderschap na draagmoederschap. Nu het een gezamenlijk verzoek betreft, is de Raad in de berekening uitgegaan van één advocaat die een dergelijke procedure de draagmoeder én de wensouders bijstaat.

De Raad schat de meerkosten voor de rechtsbijstand in de verzoekschriftprocedure dan in als volgt:

56 x 10,5 = 588 punten x € 121,50 (basisbedrag 2020) =	€ 71.442
112 x administratieve kostenvergoeding € 19,84 =	€ 2.222
21% BTW	€ 15.469+
	€ 89.133
112 x Eigen Bijdrage minimaal € 298 =	€ 33.376 -
Uitvoeringskosten RvR 112 x 42 euro per toevoeging	€ 4.704+
	€ 60.461

In de MvT is in paragraaf 11.4 tevens aangegeven dat de nieuwe verzoekschriftprocedure de situatie ten opzichte van de huidige situatie vereenvoudigt, omdat thans vaak meerdere verzoeken na het draagmoederschapstraject bij de rechtbank moeten worden ingediend om het juridisch ouderschap te wijzigen. Dit zou bovengenoemde verwachte meerkosten voor de nieuwe verzoekschriftprocedure mogelijk iets kunnen matigen omdat er geen toevoegingen meer zullen worden aangevraagd voor dergelijke wijzigingen van het juridisch ouderschap. De Raad verwacht dat die impact overigens zal gering zijn (maximaal 10.000 euro per jaar minder).

Overige geschillen/procedures voortvloeiende uit de nieuwe wetgeving waarvoor juridisch advies of rechtsbijstand van een advocaat nodig kan zijn

Uit het conceptwetsvoorstel maakt de Raad op dat voor de volgende geschillen of procedures voortvloeiende uit de nieuwe wetgeving juridisch advies of rechtsbijstand van

¹ <https://www.rvr.org/Informatie-over-de-raad/cijfers-en-onderzoek/kerncijfers.html>

Raad voor Rechtsbijstand

een advocaat nodig kan zijn. Het zal naar verwachting gaan om een gering aantal zaken waarvan ook geen indicatie van de omvang is gegeven in de MvT. Een groot deel van dergelijke zaken is niet toevoegwaardig. Daarom wordt voor die zaken volstaan met onderstaande opsomming, waarbij waar mogelijk verwezen wordt naar de betreffende paragraaf van de MvT:

Geschil/procedure	Toevoegwaardigheid	Impact financieel
Geschillen met de counselor	Per casus door de Raad te beoordelen	Niet in te schatten
Geschillen tussen draagmoeder en wensouders:	Per casus door de Raad te beoordelen	Niet in te schatten
4.7. Vernietigen beslissing rechter	In beginsel wel. Indien sprake is van een aparte procedure, kan een aparte toevoeging worden verleend.	Niet in te schatten
4.8. Strafbaarstelling kinderkoop	Ja, een straf toevoeging met code S040 of S050.	Niet in te schatten
6.3. Erkenning door minderjarige	In beginsel niet, tenzij sprake is van feitelijke en/of juridische complexiteit	Niet in te schatten
6.3 Meerderjarigheidsverklaring	Ja, voor een meerderjarigheidsverklaring wordt nu een toevoeging verstrekt met zaakcode P100.	Niet in te schatten
10. AVG verzoeken etc	In beginsel niet, tenzij sprake is van feitelijke en/of juridische complexiteit	Niet in te schatten

Het Bestuur van de Raad voor Rechtsbijstand,

Namens deze,

Hoofd stafdiensten

Raad voor Rechtsbijstand